

В. М. Даценко,
суддя Лубенського міськрайонного суду
Полтавської області,
тренер Національної школи суддів України,
кандидат юридичних наук

УДК 347.634/.637

DOI 10.37749/2308-9636-2020-5(209)-2

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЙКРАЩИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ

У статті досліджено міжнародно-правові угоди та рішення ЄСПЛ, у яких розкривається питання забезпечення найкращих інтересів дитини при вирішенні спору щодо неї. Проаналізовані ключові позиції судового розгляду спорів щодо дитини відповідно до Зауваження загального порядку № 14 (2013) про право дитини на приділення першочергової уваги якнайкращому забезпеченню її інтересів.

Ключові слова: концепція забезпечення найкращих інтересів дитини, сімейно-правові відносини, оцінка та визначення найкращих інтересів дитини, юридичні гарантії.

У міжнародному праві існує широкий консенсус на підтримку ідеї про те, що в усіх рішеннях, які стосуються дітей, першочергове значення повинні мати найкращі інтереси дитини. На такій позиції неодноразово акцентував увагу автор у попередніх дослідженнях [1]. Такий підхід зумовлений необхідністю виховання вільних, самодостатніх членів нашого суспільства, для чого в період становлення дитини держава повинна сприяти створенню необхідних умов для її розвитку.

На варті захисту найкращих інтересів дитини повинен бути і суд у справах, які стосуються долі дитини (про позбавлення батьківських прав або ж визнання батьківства, визначення місця проживання дитини, надання доступу до спілкування та/або усунення перешкод у спілкуванні з дитиною, забезпечення побачень з дитиною батькам або близьким родичам, усиновлення дитини, застосу-

вання положень Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 року (далі — Гаазька конвенція)).

Поряд із тим важко не погодитись з думкою, що юридичний стандарт «найкращі інтереси дитини», на перший погляд, настільки невизначений, що видається, ніби він більше нагадує соціологічну парадигму, ніж конкретний юридичний стандарт [2]. Підтвердженням цього є відсутність системного тлумачення принципу найкращих інтересів дитини в українському законодавстві.

Єдине визначення цього терміна наведено в ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства», яка передбачає, що забезпечення найкращих інтересів дитини — це дії та рішення, що спрямовані на задоволення індивідуальних потреб дитини відповідно до її віку, статі, стану здоров'я, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної та етнічної

належності та враховують думку дитини, якщо вона досягла такого віку і рівня розвитку, що може її висловити [3].

Однак таке визначення навряд чи можна визнати таким, що повною мірою забезпечує потреби правників. Воно нагадує скоріше певну абстрактну мету, яку повинні ставити перед собою учасники, залучені до вирішення долі дитини. При цьому оцінку досягнення такої мети в кожній індивідуальній ситуації законодавець передає на власний розсуд таких учасників, поставивши їх у неконкретизовану систему координат: вік, стать, стан здоров'я, життєвий досвід тощо.

Прогалина щодо юридичної визначеності в питанні забезпечення найкращих інтересів дитини в законодавстві України на сьогодні не вирішена і судовою практикою. Навпаки, така ситуація призводить до неоднакового застосування цього принципу судами при розгляді справ щодо дитини.

За відсутності чіткого законодавчого врегулювання того, що слід розуміти під забезпеченням найкращих інтересів дитини, сталої судової практики застосування цього терміна, нагальною є потреба в поглибленні її розуміння на основі досвіду міжнародного права.

Вивченню питання щодо забезпечення найкращих інтересів дитини присвячені праці Я. С. Тубольцевої, Ж. В. Петровича, Н. І. Агаркової, О. Л. Караман, Л. В. Кальченко, І. М. Ковчиної, Я. В. Кічука, А. В. Ольхової. Водночас такі дослідження стосувалися окремих категорій справ та не мали комплексного характеру.

Метою статті є на підставі аналізу міжнародно-правових норм, практики Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ) визначити суть та концептуальні засади забезпечення найкращих інтересів дитини при вирішенні спору щодо неї.

Концепція «найкращих інтересів дитини» не є новою та була сформована ще в Декларації прав дитини 1959 року [4]. У п. 2 Декларації проголошується, що дитині законом та іншими засобами має бути забезпечений спеціальний захист і надані можливості та сприятливі умови,

що дадуть їй змогу розвиватися фізично, розумово, морально, духовно та соціально, здоровим і нормальним шляхом, в умовах свободи та гідності. При ухваленні з цією метою законів основною метою має бути найкраще забезпечення інтересів дитини.

В наступному цей термін неодноразово застосовано і в інших міжнародно-правових актах. Розглянемо деякі з них.

Так, у п. b) ст. 5, п. d) ст. 16 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 року зазначено, що держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою забезпечити, щоб сімейне виховання включало правильне розуміння материнства як соціальної функції і визначення загальної відповідальності чоловіків і жінок за виховання та розвиток своїх дітей за умови, що в усіх випадках інтереси дітей мають перевагу.

Держави-сторони вживають відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок в усіх питаннях, що стосуються шлюбу та сімейних відносин, зокрема, забезпечують на основі рівності чоловіків і жінок однакові права і обов'язки чоловіків і жінок як батьків незалежно від їхнього сімейного стану в питаннях, що стосуються їхніх дітей; у всіх випадках інтереси дітей мають перевагу [5].

Відповідно до ст. 1 Конвенції про захист дітей та співробітництва в галузі міждержавного усиновлення 1993 року її цілями є створення гарантії для того, щоб міждержавне усиновлення здійснювалось у найкращих інтересах дитини та при додержанні усіх її основних прав, визнаних у міжнародному праві [6].

У Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей 1996 року зазначено, що найвищим інтересам дитини повинно надаватися першочергове значення [7].

Слід зауважити, що в прецедентній практиці ЄСПЛ також неодноразово звертається увага на необхідність забезпечення найкращих інтересів дитини при розгляді спорів щодо неї. Відповідні

посилання містяться у справах «М. Т. проти України» [8], «Вишняков проти України» [9], «Савіни проти України» [10], «М. Р. та Д. Р. проти України» [11], «Лазоріва проти України» [12], «Корнейкова та Корнейков проти України» [13], «Курочкін проти України» [14], «М. С. проти України» [15], «Мамчур проти України» [16].

Найбільш детально принцип найкращих інтересів дитини розкрито в Конвенції про права дитини, яка ратифікована Україною 27 лютого 1991 р. (дата набуття чинності для України 27 вересня 1991 р.) [17], зокрема:

— в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, які займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини (ст. 3);

— дитина не розлучається з батьками всупереч їх бажанню, за винятком випадків, коли компетентні органи згідно з судовим рішенням визначають відповідно до застосовуваного закону і процедур, що таке розлучення необхідне в якнайкращих інтересах дитини (ст. 9);

— батьки або у відповідних випадках законні опікуни несуть основну відповідальність за виховання і розвиток дитини. Найкращі інтереси дитини є предметом їх основного піклування (ст. 18);

— дитина, яка тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення або яка в її власних якнайкращих інтересах не може залишатися в такому оточенні, має право на особливий захист і допомогу, що надаються державою (ст. 20);

— держави-учасниці, які визнають і/чи дозволяють існування системи усиновлення, забезпечують, щоб найкращі інтереси дитини враховувалися в першочерговому порядку (ст. 21);

— кожна позбавлена волі дитина має бути відокремлена від дорослих, якщо тільки не вважається, що в найкращих інтересах дитини цього не слід робити, та мати право підтримувати зв'язок зі своєю сім'єю шляхом листування та по-

бачень, за винятком особливих обставин (ст. 37);

— кожна дитина, яка, як вважається, порушила кримінальне законодавство чи звинувачується в його порушенні, повинна мати такі гарантії як невідкладне прийняття рішення з розглядуваного питання компетентним, незалежним і безстороннім органом чи судовим органом у ході справедливого слухання згідно із законом у присутності адвоката чи іншої відповідної особи і, якщо це не вважається таким, що суперечить найкращим інтересам дитини, зокрема, з урахуванням її віку чи становища її батьків або законних опікунів (ст. 40).

Враховуючи важливість принципу найкращих інтересів дитини, зважаючи на неодноразові посилання на нього в тексті Конвенції про права дитини, проте відсутність чіткого визначення, Комітет з прав дитини ООН присвятив його тлумаченню Зауваження загального порядку № 14 (2013) про право дитини на приділення першочергової уваги якнайкращому забезпеченню її інтересів (далі — Зауваження) [18].

Відповідно до п. 10 Зауваження даний документ повинен слугувати керівництвом при ухваленні рішень судами при розгляді спорів щодо дитини. Цей документ спрямований на ефективне здійснення Конвенції про права дитини та заохочення міжнародного співробітництва в галузі, охопленої цією Конвенцією (ст. 45 Конвенції) [18].

У п. 100 Зауваження Комітет рекомендує державам забезпечити значне його поширення, ознайомивши з ним, у тому числі, судові органи, перекласти відповідними мовами, підготувати його відповідну версію, доступну для розуміння дітей, проводити конференції, семінари, робочі наради та інші заходи для обміну передовим досвідом його максимально ефективного здійснення [18].

Однак слід визнати, що, незважаючи на те, що з часу прийняття Зауваження минуло вже сім років, застосування цього документа не набуло значного поширення в судовій практиці, а посилання на нього можна зустріти лише в поодиноких рішеннях судів першої інстанції.

Системний аналіз положень наведеного документа дає підстави виділити два блоки ключових позицій, яких повинен дотримуватися суд при вирішенні спору щодо дитини для забезпечення її найкращих інтересів (*рис.*).

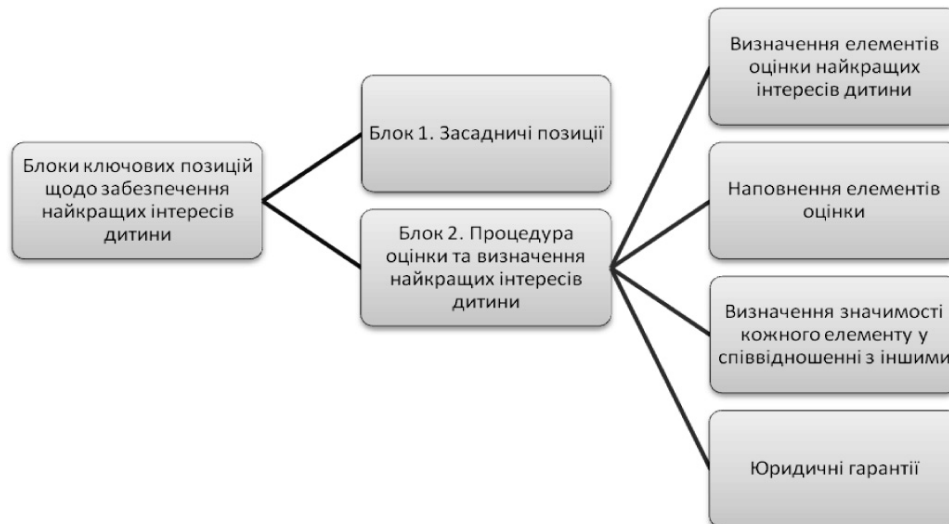

Рис. Ключові позиції судового розгляду спорів щодо дитини відповідно до Зауваження загального порядку про право дитини на приділення першочергової уваги якнайкращому забезпеченню її інтересів.

Блок 1. Засадничі позиції в питанні забезпечення найкращих інтересів дитини.

Концепція найкращих інтересів дитини є триединою:

— Матеріальне право. Право дитини на те, щоб її найкращі інтереси оцінювалися і бралися до уваги як одне з першочергових міркувань у контексті розгляду різних інтересів з метою вироблення рішення з питання, що стоїть, а також гарантована реалізація цього права в будь-яких випадках ухвалення рішення стосовно дитини, певної групи дітей або дітей у цілому. У п. 1 ст. 3 встановлюється безперечне зобов'язання держав, є нормою прямого застосування (не потребує ухвалення відповідних законів), і на нього можна посилатися в судах.

— Засадничий тлумачний правовий принцип. Якщо можливі різні тлумачення того або іншого юридичного положення, слід спиратися на те тлумачення, яке найбільш ефективно відповідає найкра-

щим інтересам дитини. Базою при тлумаченні слугують права, проголошені в Конвенції і факультативних протоколах до неї;

— Правило процедури. Якщо має ухвалюватися рішення, яке стосується кон-

кретної дитини, певної групи дітей або дітей у цілому, то процес ухвалення рішення повинен включати оцінку можливого впливу (позитивного або негативного) цього рішення на відповідну дитину або дітей. Для оцінки і визначення найкращих інтересів дитини потрібні процесуальні гарантії. Крім того, при обґрунтуванні рішення необхідно продемонструвати факт однозначного обліку наданого права. У зв'язку з цим держави-учасниці повинні пояснити, яким чином прийняте рішення забезпечує реалізацію цього права, тобто, що саме було визнане таким, що відповідає найкращим інтересам дитини; які критерії були покладені в його основу; а також яка значущість надана інтересам дитини порівняно з іншими міркуваннями (ширшими політичними мотивами або приватними обставинами конкретного випадку) [18].

У контексті розгляду судом справ щодо дитини наведено розуміння концепції найкращих інтересів дитини має

важливе значення, тому що тлумачення найкращих інтересів дитини лише виключно за одним із перелічених критеріїв, безумовно, не сприятиме прийняттю справедливого рішення у справі. Таке рішення буде прийняте в тому випадку, коли при вирішенні спору про місце проживання дитини суд виходитиме з безумовного права дитини на забезпечення найкращих інтересів дитини. Вирішуючи питання щодо тлумачення неоднозначного юридичного положення, суд віддасть перевагу тому, яке відповідатиме найкращим інтересам дитини, а при розгляді справи будуть забезпечені процесуальні гарантії конкретної дитини, зокрема, на участь у судовому засіданні, заслуховуванні її думки, залученні необхідних спеціалістів, всебічному дослідженню всіх обставин у справі. При цьому все наведене буде повно і доступно описано в судовому рішенні.

Іншою засадничою позицією є ідея щодо індивідуального порядку застосування її до кожної дитини (п. 3 розділу IV Зауваження). При розгляді справи щодо дитини суд у жодному разі не повинен вдаватися до узагальнюючих висновків. Концепція вимагає індивідуального підходу до кожної дитини, яка є унікальною, має свої симпатії й антипатії, індивідуально ставиться до тих чи інших речей, має різний індивідуальний ступінь психологічного розвитку, свої особливі фізичні потреби, певне соціальне становище тощо. Така можливість забезпечується тим, що концепція найкращих інтересів дитини є гнучкою і такою, що адаптується, а тому повинна бути скоригована судом і визначена в індивідуальному порядку стосовно особливостей положення відповідної дитини. Рішення суду щодо долі конкретної дитини може бути прийняте лише після з'ясування відповідних її особливостей [18].

Ще одним засадничим принципом застосування Конвенції є те, що держава не має права на власний розсуд визначати, чи слід у першочерговому порядку робити оцінку найкращих інтересів дитини і надавати їм належну значущість

при здійсненні будь-яких дій. Ця тверда позиція зумовлена особливим становищем дитини — її залежністю, рівнем зрілості, правовим статусом, а повсякчас — нездатністю висловити свій голос. Діти порівняно з дорослими мають менше можливостей навести вагомі аргументи на захист своїх інтересів, і особи, які беруть участь в ухваленні рішень у справах щодо дітей, повинні чітко усвідомлювати їхні інтереси (п. 4 розділу IV Зауваження) [18].

Також у Зауваженні підкреслюється, що цей документ не має на меті визначити, що саме найкраще відповідає інтересам дитини в тій чи іншій ситуації і в той чи інший момент (п. 11 Зауваження) [18]. Аналіз наведеного документа дає підстави для висновку, що його основна мета — надати відповідному суб'єкту інструментарій, який являє собою процедуру оцінки та визначення найкращих інтересів дитини з метою прийняття рішення.

Блок 2. Процедура оцінки та визначення найкращих інтересів дитини.

Загальні положення щодо здійснення процедури оцінки та визначення найкращих інтересів дитини передбачені в п. 46 Зауваження.

Так, при оцінці та визначенні найкращих інтересів дитини з метою прийняття судового рішення про застосування тієї чи іншої конкретної міри належить діяти в такому порядку:

а) по-перше, з урахуванням конкретних обставин справи слід визначити, в чому полягають відповідні елементи оцінки найкращих інтересів, наповнити їх конкретним змістом і визначити значимість кожного з них у співвідношенні з іншими;

б) по-друге, з цією метою необхідно слідувати правилам, що забезпечують юридичні гарантії та належну реалізацію цього права [18].

Визначення елементів оцінки найкращих інтересів

У Зауваженні пропонується невичерпний базовий перелік елементів, які не мають переваги один над одним і повин-

ні розглядатися при проведенні оцінки найкращих інтересів дитини:

- погляди дитини;
- індивідуальність дитини;
- збереження сімейного оточення і підтримання відносин;
- піклування, захист і безпека дитини;
- уразливе становище;
- право дитини на здоров'я;
- право дитини на освіту.

Оскільки такий перелік елементів є базовим, то, на мою думку, він повинен коригуватися відповідно до категорії спору, який вирішує суд. Так, у справах про стягнення аліментів основним елементом буде піклування про дитину, право дитини на здоров'я та освіту, при цьому такий елемент як збереження сімейного оточення і підтримання відносин не матиме суттєвого значення. Практично всі базові елементи матимуть значення у справах про усиновлення. Вагомим елементом у справах щодо місця проживання дитини будуть погляди дитини, яка досягла певної психологічної зрілості, проте для дитини віком до 1 року такий елемент не буде значущим.

Наповнення елементів оцінки найкращих інтересів конкретним змістом

Оцінка найкращих інтересів дитини є нестандартизованою процедурою, яка здійснюється в кожному окремому випадку з урахуванням конкретних обставин кожної дитини. Ці обставини зумовлені індивідуальними особливостями відповідної дитини або дітей, такими, наприклад, як вік, стать, ступінь зрілості, досвід, належність до тієї чи іншої меншини, наявність фізичних, сенсорних або інтелектуальних порушень, а також соціокультурним середовищем, в якому перебуває дитина або діти, наприклад, наявністю або відсутністю батьків, проживанням дитини спільно з ними або окремо від них, якістю відносин між дитиною і членами її сім'ї або піклувальниками, рівнем безпеки довкілля (п. 48 Зауваження) [18].

Наприклад, у справах про визначення місця проживання дитини такий еле-

мент як збереження сімейного оточення і підтримання відносин дитини може бути наповнений даними щодо тривалого часу проживання в певному місці, наявності тісного контакту з матір'ю, а також бабусею, дідусем, друзями по школі (сім'я в широкому сенсі). В іншому випадку при визначенні місця проживання дитини такий елемент як безпека та здоров'я дитини може включати фактор проживання одного з батьків у зоні проведення бойових дій.

Визначення значущості кожного елемента у співвідношенні з іншими

Визначення того, що відповідає найкращим інтересам дитини, полягає в тому, що суд повинен вести облік одних елементів та ігнорувати інші, порівнювати елементи між собою (п. 49 Зауваження).

Слід підкреслити, що базова оцінка найкращих інтересів — це загальна оцінка всіх відповідних елементів, що визначають найкращі інтереси дитини, зі зваженою оцінкою важливості кожного з них порівняно з іншими. Не всі елементи актуальні в кожному випадку, і в різних випадках різні елементи можуть використовуватися по-різному. Зміст кожного елемента буде неоднаковим залежно від конкретної дитини і конкретного випадку, залежно від виду рішення і конкретних обставин; те саме стосується і значущості кожного елемента в контексті загальної оцінки (п. 80 Зауваження) [18].

Для прикладу слід навести справу «Андерсена проти Латвії», в якій ЄСПЛ зауважив, що «найкращі інтереси дитини» не можуть розумітися однаково, незалежно від того, чи розглядає суд запит про повернення дитини відповідно до Гаазької конвенції або постанову про опіку [19].

Застосовуючи Гаазьку конвенцію, суд повинен керуватися міркуваннями як найшвидшого повернення дитини в місце її проживання для того, щоб мінімізувати негативний вплив на психологічне здоров'я дитини, зумовлений раптовим порушенням стабільності, травматичною втратою контакту з бать-

ком, який відповідав за його виховання, невпевненістю і розчаруванням, які супроводжують необхідність адаптуватися до незнайомої мови, незнайомих культурних умов, оточуючих людей. Тоді як при вирішенні спору щодо опіки над дитиною суд оцінює переваги (у вихованні, матеріальному забезпеченні, безпеці, освіті тощо), які матиме дитина в зв'язку з проживанням з тим чи іншим з батьків.

Тобто базові елементи в цих категоріях справ матимуть різне значення.

При розгляді того чи іншого конкретного випадку можливе виникнення колізії між елементами, які використовуються при оцінці найкращих інтересів. Так, наприклад, інтереси збереження сімейного оточення можуть суперечити потребам у захисті дитини від імовірності насильства і посягань з боку батьків. У такій ситуації доведеться визначати значимість кожного з елементів у співвідношенні з іншими, для того, щоб вийти на рішення, яке відповідає найкращим інтересам дитини або дітей (п. 81 Зауваження) [18].

Юридичні гарантії

Для того, щоб домогтися коректної реалізації права дитини на приділення першочергової уваги якнайкращому забезпеченню її інтересів, необхідно ввести і застосовувати деякі орієнтовані на інтереси дітей процесуальні гарантії. У цьому сенсі концепцію найкращого забезпечення інтересів дитини можна розгля-

дати, як правило, процедури (п. 85 Зауваження).

Держави повинні розробити прозорі об'єктивні процедури, що регулюють прийняття законодавцями, суддями або адміністративними органами будь-яких рішень, особливо з питань, які безпосередньо стосуються дитини або дітей (п. 87 Зауваження). Таким гарантіями є:

- право дитини висловлювати свої погляди;
- встановлення фактів та кваліфіковані фахівці;
- сприйняття часу;
- юридичне представництво;
- правова аргументація;
- механізми, що дають змогу проводити розгляд і перегляд рішень;
- оцінка впливу на права дітей [18].

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що при вирішенні спору щодо дитини суд повинен ставити собі за мету забезпечити її найкращі інтереси.

Забезпечення найкращих інтересів дитини не є універсальною величиною. Вона повинна бути отримана судом у результаті визначення та оцінки індивідуальних потреб дитини, з урахуванням специфіки предмета справи, яку розглядає суд.

Якщо суд належним чином визначив та оцінив такі потреби, дотримався визначених юридичних гарантій, то рішення, прийняте за результатами розгляду справи, слід вважати таким, що прийняте в найкращих інтересах дитини.

Список використаної літератури

1. Даденко В. М. Допит дитини, яка не досягла 10 років, під час розгляду справи про визначення місця проживання з метою забезпечення її найкращих інтересів // Слово Національної школи суддів України. 2019. № 3 (28). С. 140—152.
2. Рішення ЄСПЛ у справі «Володимир Ушаков проти Росії» від 18.06.2019 року. URL: <http://european-court-help.ru/delo-15122-17-vladimir-ushakov-protiv-rossii/>.
3. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2234-19>.
4. Декларація прав дитини від 20.11.1959 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
6. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення від 29.05.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_199.

7. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей від 19.10.1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_002.
8. Рішення ЄСПЛ у справі «М. Т. проти України» від 19.03.2019 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d46.
9. Рішення ЄСПЛ у справі «Вишняков проти України» від 24.07.2018 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d01.
10. Рішення ЄСПЛ у справі «Савіні проти України» від 18.12.2018 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_454.
11. Рішення ЄСПЛ у справі «М. Р. та Д. Р. проти України» від 22.05.2008 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c87.
12. Рішення ЄСПЛ у справі «Лазоріва проти України» від 17.04.2018 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d30.
13. Рішення ЄСПЛ у справі «Корнейкова та Корнейков проти України» від 24.03.2016 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b56.
14. Рішення ЄСПЛ у справі «Курочкин проти України» від 20.05.2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_841.
15. Рішення ЄСПЛ у справі «М. С. проти України» від 11.07.2017 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/SOO00995?an=2>.
16. Рішення ЄСПЛ у справі «Мамчур проти України» від 16.07.2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a93.
17. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-12>.
18. General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). URL: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.
19. Рішення ЄСПЛ у справі «Андерсена проти Латвії» від 19.09.2019 року. URL: <https://ru.scribd.com/document/427355392/Andersena-v-Latvia>.

References

1. Datsenko V. M. Interrogation of a child under 10 years of age in the case of determining the place of residence for the best interests of the child. Word of the National School of Judges of Ukraine. 2019. No. 3 (28). Pp. 140—152.
2. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «Vladimir Ushakov v. Russia», 18.06.2019. URL: <http://european-court-help.ru/delo-15122-17-vladimir-ushakov-protiv-rossii/>.
3. About the protection of children: Law of Ukraine of April 26, 2001 No. 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2234-19>.
4. The Declaration of the Rights of the Child of 20 november 1959. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384
5. Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women of 18 december 1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
6. Convention on the Protection of Children and Cooperation in the Field of Interstate Adoption of 29 may 1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_199.
7. Convention on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Cooperation on Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children of 19 october 1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_002.
8. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «M.T. v. Ukraine», 19.03.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d46.
9. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «Vyshnyakov v. Ukraine», 24.07.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d01.
10. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «Saviny v. Ukraine», 18.12.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_454.
11. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «M.R. AND D.R. v. Ukraine», 22.05.2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c87.

12. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «Lazoriva v. Ukraine», 17.04.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d30.
13. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «Korneykova v. Ukraine», 24.03.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b56.
14. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «Kurochkin v. Ukraine», 20.05.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_841.
15. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «M.S. v. Ukraine», 11.07.2017. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/SO000995?an=2>.
16. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «Mamchur v. Ukraine», 16.07.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a93.
17. Convention on the Rights of the Child of 20 november 1989 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-12>.
18. General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, (art. 3, para. 1). URL: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.
19. Judgment of the European Court of Human Rights in the case of «Andersone v. Latvia», 19.09.2019. URL: <https://ru.scribd.com/document/427355392/Andersena-v-Latvia>.

Даценко В. Н. Обеспечение наилучших интересов ребенка в международном праве: концептуальные основы.

В статье исследованы международно-правовые соглашения и решения ЕСПЧ, в которых раскрывается вопрос обеспечения наилучших интересов ребенка при решении спора о нем. Проанализированы ключевые позиции судебного рассмотрения споров в отношении ребенка согласно Замечания общего порядка № 14 (2013) о праве ребенка на уделение первоочередного внимания наилучшему обеспечению его интересов.

Ключевые слова: концепция обеспечения наилучших интересов ребенка, семейно-правовые отношения, оценка и определение наилучших интересов ребенка, юридические гарантии.

Datsenko V. M. The best interests of the child in international law: conceptual framework.

On today's international law, there is a broad consensus on the idea of those who want to talk about all the children and the importance of guilty mother's interests.

Buti and the court at the right are guilty of the arrest of nkrashchikh interestiv ditini.

Vrakhovuchi is the issue of clear legislative regulation of the law and practice of legal practice of securing terminology of the interest of children, the author has analyzed the law of international law.

At the statutory international legal order, there is a need for ECHRL, in some ways there is a lack of food for the protection of interested children in case of a viable dispute about it. Analyzed the keys to the position of the court regarding disputes regarding the child's privacy Order No. 14 (2013) of the United Nations Committee on the Rights of the Child «On the right of a child to receive respect for the rest of the world».

Based on a systematic analysis of the provisions of General Comment No. 14, the author identified two blocks of key positions that the court must adhere to when resolving a child dispute to ensure its best interests: 1) basic positions; 2) the procedure for assessing and determining the best interests of the child.

The Committee underlines that the child's best interests is a threefold concept: a substantive right; A fundamental, interpretative legal principle; A rule of procedure.

Another main point is the idea of how to apply it to each child individually.

One more fundamental principle of the application of the Convention is that the State has no discretion to determine whether to prioritize the best interests of the child and give them due weight in any action.

When assessing and determining the best interests of the child in order to make a decision on a specific measure, the following steps should be followed:

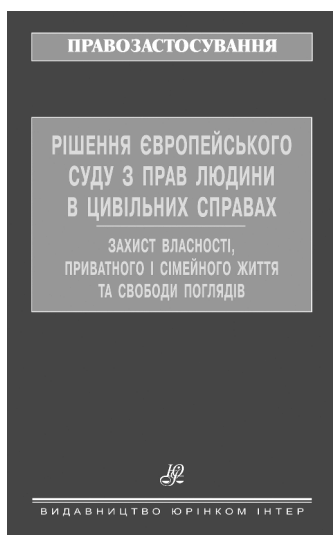
(a) First, within the specific factual context of the case, find out what are the relevant elements in a best-interests assessment, give them concrete content, and assign a weight to each in relation to one another;

(b) Secondly, to do so, follow a procedure that ensures legal guarantees and proper application of the right.

As a result of this scientific research, the author has come to the conclusion that providing the best interests of the child are not universal. It must be obtained by the court as a result of identifying and assessing the individual needs of the child, taking into account the specifics of the subject matter of the case being considered by the court.

If the court correctly identified and assessed such needs, followed certain legal guarantees, then the decision taken as a result of the case should be considered to be made in the best interests of the child.

Key words: *concept of the best interests of the child, family law relations, evaluation and determination of the best interests of the child, legal guarantees.*

Рішення Європейського суду з прав людини в цивільних справах. Захист власності, приватного і сімейного життя та свободи поглядів / упоряд. О. В. Ковальський; за ред. О. С. Захарової. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 328 с.

ISBN 978-966-667-734-4

У збірнику підібрано рішення ЄСПЛ, які стосуються важливих сфер правового життя людини, а саме: захисту власності, приватного і сімейного життя, а також свободи поглядів. Суди мають обов'язково враховувати дані рішення у подальшій практиці правозастосування.

Збірник стане у пригоді учасникам судочинства; він допоможе не лише орієнтувати суб'єктів судочинства, а й віднайти відповідні аргументи щодо прийняття рішень у цивільних справах.